

פרק ל' / דוד והגדוד העמלקי

נקל לשער את מצבם של אנשי דוד בשעה שראו את העיר השרופה. מתוך היכרות עם העמלקים ועם טבעם, קינן בלבם חשש מוצדק לחיי בני משפחותיהם. הבכי הגדול שיקף את הייאוש מן המצב הקשה, והאצבע המאשימה הופנתה כלפי דוד:

(ו) ותצַר לְדוֹד מֵאֵד כִּי אָמְרוּ הָעַם לְסַקְלוּ כִּי מָרָה נָפֵשׁ כָּל הָעַם אִישׁ עַל בְּנוֹ וְעַל בְּנֹתָיו...

אנשי דוד, שהיו, כזכור, "מרי נפש" (כ"ב, ב, ועיין בדברינו שם [שיעור 42]) מטבעם, ביקשו במר נפשם הספציפי הזה לפגוע בדוד. נוסף על המציאות הקשה כשלעצמה, נאלץ אפוא דוד להתמודד גם עם אנשיו שלו, שהאשימוהו באחריות לנעשה בגלל הניסיון הכושל לצאת עם אכיש למלחמה.²

יש דמיון בין מצבו של דוד בפרק זה לבין מצוקתו של שאול בפרשת בעלת האוב. כנגד התבטאותו של שאול לעיל "צר לי מאד" (כ"ח, טו) נאמר כעת "ותצַר לְדוֹד מֵאֵד"; על שאול נאמר "גַּם כֹּחַ לֹא הָיָה בּוֹ" (כ"ח, טז), ועל דוד ואנשיו – "וַיִּבְכּוּ עַד אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כֹּחַ לְבָכוֹת". אבל בנקודה זו בא לידי ביטוי גם ההבדל בין שני האנשים. דוד לא נותר חסר אונים, אלא מיד:

(ו) ...וַיִּתְחַזַּק דָּוִד בַּה' אֱ-לֹהָיו: (ז) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֲבִיתָר הַכֹּהֵן בֶּן אַחִימֵלֵךְ הַגִּישָׁה נָא לִי הָאֶפֶד וַיִּגֹּשׁ אֶבְיָתָר אֶת הָאֶפֶד אֶל דָּוִד: (ח) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר אֲרָדְףִי³ אַחֲרַי הַגְּדוּד הַזֶּה הַאֲשֶׁנְנִי וַיֹּאמֶר לוֹ רָדְף כִּי הִשָּׁג תִּשָּׁיֵג וְהִצַּל תִּצְלִי:

בניגוד לשאול, שלא קיבל מענה מאת ה', זוכה דוד לתשובה חיובית, המבטיחה לו ישועה מן המצוקה אליה נקלע. עמדנו בעבר על הבעייתיות לאורך דרכו של שאול, שלא תמיד שאל בה⁴, וגרוע מכך – גם הרג את כוהני נוב. ייתכן שזו גם הסיבה לאזכורו של אחימלך בפס' ז, המדגיש לא רק מדוע נענה ה' לדוד, אלא גם מדוע לא נענה לשאול. בניגוד לשאול, דוד שואל מיד בה', כדרכו (שכבר עמדנו עליה בעבר, עיין שיעור 44 לפרק כ"ג), ולפיכך נענה בחיוב.

ב. מאתים האנשים אשר פגרו מלכת

לאחר שקיבל תשובה מאת ה', פותח דוד במרדף אחרי הגדוד העמלקי. מכאן ואילך בנוי הסיפור במבנה מעניין: במסגרת החיצונית (פס' ט-י; כא-כה) מסופר על המאבק הפנימי במחנהו, ובתוך מסגרת זו מובא סיפור המלחמה נגד

2 כפי שציין מצודת דוד: "מלבד הצרה שנסבו נשיו כי עוד אמרו העם לסקלו באבנים על שהיה מסבב לרדת למלחמה עם אכיש והיה זה סיבה לשיבואו עמלק ועשו מה שעשו".

3 "אֲרָדְףִי" במשמע 'הארדוף'; ה"א השאלה מובלעת באות א', כפי שהעירו רד"ק ומצודת ציון, ואף הביאו דוגמות נוספות לתופעה זו במקרא.

4 ראינו זאת באופן מיוחד בפרק י"ד (שיעור 24), וכבר עמדנו על כך בפרק כ"ח (שיעור 53).

א. העונש

עם שובם של דוד ואנשיו ממחנה פלשתים לצקלג, לאחר שהסרנים דחו את רצונו של אכיש לאפשר להם לצאת עמו למלחמה עם ישראל, מתגלה לעיניהם תמונה קשה:

(א) וַיְהִי בַבָּא דָּוִד וְאֲנָשָׁיו צָקְלָג בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְעַמְלָקִי פָּשְׁטוּ אֶל נֶגֶב וְאֶל צָקְלָג וַיָּכּוּ אֶת צָקְלָג וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ בָּאֵשׁ: (ב) וַיָּשׁבוּ אֶת הַנְּשִׁים אֲשֶׁר בָּהּ מִקְטָן וְעַד גְּדוֹל לֹא הֵמִיתוּ אִישׁ וַיִּנְהֲגוּ וַיִּלְכּוּ לְדָרְכָם: 1 (ג) וַיָּבֵא דָּוִד וְאֲנָשָׁיו אֶל הָעִיר וְהָנָה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ וְנָשִׂיָּהֶם וּבָנֵיהֶם וּבָנֹתֵיהֶם נֹשְׁבוּ: (ד) וַיִּשְׂא דָּוִד וְהָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ עַד אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כֹּחַ לְבָכוֹת: (ה) וַיִּשְׁתִּי נָשִׁי דָּוִד נֹשְׁבוּ אַחֲיָנָעִם הַיִּזְרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמֶלִי:

המצוקה הקשה שאליה נקלע דוד מעוררת, כמובן, את השאלה: למה? מדוע נשרפה העיר שבה ישבו דוד ואנשיו, ולמה נשבו הנשים והילדים? התשובה פשוטה לאור הקו שבו הלכנו בפרקים הקודמים, שם דנו בבעייתיות בדרכו של דוד, שהצטרף אל אכיש בצאתו למלחמה נגד ישראל. כפי שצינו, ברור שדוד לא התכוון לפגוע בישראל, אלא לשמש בעת הצורך כ'גיס חמישי', שיפנה עורף לפלשתים ויסייע לישראל – בדיוק כפי שטענו שרי הפלשתים. עם זאת, עמדנו על כך שעצם יציאתו של דוד עם אכיש למלחמה איננה חיובית, וגם מראית עין זמנית של בגידה בעם ישראל איננה מעשה ראוי; ומה עוד שדוד ניצל את תמימותו של אכיש, שאינו מוצג במקרא כדמות שלילית – מעשה שאף הוא איננו נקי לחלוטין.

המקרא מתאר אפוא את המחיר ששילם דוד על הליכתו עם אכיש, ואת העובדה שדווקא דחייתו בידי הסרנים היא זו שעמדה לו ולאנשיו ואפשרה מרדף אחר הגדוד העמלקי. סביר להניח, שהעמלקים ידעו היטב שדוד יצא למלחמה זו, וניצלו את שעת הכושר ללכוד את הנשים והילדים.

1 לדעת רד"ק, העמלקים פשטו על צקלג כיוון שהצליחו לגלות שמשם יצאו הפשיטות עליהם (פרק כ"ז), ואף שדוד לא הניח נפש חיה (שם, ט, יא), בכל זאת "הם חפשו הדבר עם השכנים עד שמצאו". ברם, מהמשך הפרק נראה שהפשיטה על צקלג הייתה חלק ממסע שוד עמלקי אופייני, שלא יועד דווקא כלפי צקלג: להלן פס' יד נאמר "אֲנַחְנוּ פָּשְׁטָנוּ נֶגֶב הַכְּרָתִי וְעַל אֲשֶׁר לַיהוּדָה וְעַל נֶגֶב קָלָב וְאֶת צָקְלָג שְׂרָפְנוּ בָּאֵשׁ"; וכן בפס' טז – "אֲכָלִים וְשִׁתִּים וְחֲגִיגִים בְּכָל הַשָּׁלָל הַגְּדוֹל אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאֶרֶץ יְהוּדָה". מפסוקים אלו נראה, שהעמלקים ניצלו את מלחמת פלשתים וישראל כדי לפשוט על ארצותיהם של שני העמים הנלחמים, ובפרט באזור הדרום, המרוחק ממקום המערכה.

על שיטת רד"ק קשה גם מדוע העמלקים "לא המיתו איש", שהרי אם היה זה מסע עונשין, אך טבעי היה להרוג את כולם, בדיוק כשם שעשה דוד. רד"ק מציע בדוחק: "ומסיבות הבורא יתברך ומשמירתו את אוהביו היה שלא המיתו איש ואשה שהרי דוד הרג כמה מהם". אך אם אכן זהו מסע שוד וביזה רגיל, הדבר מובן לחלוטין: השבויים הושארו בחיים כדי למכרם לעבדים.

פסוקים אלו מתארים, בראש ובראשונה, את התהום המוסרית העמוקה המפרידה בין העמלקים ובין מחנהו של דוד. אנשיו של דוד פוגשים איש מצרי על סף המוות, והם מצילים אותו מבלי לדעת מיהו, למרות מצוקתם הנפשית הקשה ולמרות היותם בעיצומו של מרדף. מוצאו המצרי של האיש מחדד שני היבטים. ראשית, לו היה זה עמלקי, היה מקום לחשוב שאנשי דוד הצילוהו רק לתועלתם, מתוך הנחה שיוכל לספק להם מידע על הגדוד שפשט על צקלג; היותו מעם אחר מוכיחה שמתחילה לא היה מקום לחשוב על כך, ושהסיוע לו נבע ממחויבות מוסרית גרידא. שנית, היות הנער "איש מצרי" עלולה הייתה להשפיע לרעה על היחס כלפיו, לאחר מאות שנות שעבוד בהן שכח היה המראה של "איש מצרי מפה איש עברי" (שמות ב', יא);⁶ אף על פי כן קיימו דוד ואנשיו את מצוות התורה "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים כ"ג, ח), והצילו את הנער ממוות.

כל זה בולט, כמובן, אל מול אכזריותם של העמלקים. מחלתו של הנער המצרי הפריעה לאדונו העמלקי במסע השוד שלו, ועל כן השליך אותו בלא אוכל ומזון למות מוות בטוח בדרך. הדבר מזכיר במעט את יחסו של עמלק לישראל בזמן יציאת מצרים: "אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אתריך ואתה עיף ונגע" (שם כ"ה, יח). עם השודדים נטול עכבות מוסריות ביחס לחלש ולנחשל, באופן שונה כל כך מדרכו של דוד.

ואכן, בזכות מעשה החסד הזה זוכים דוד ואנשיו למידע חשוב ביותר על מקומו של הגדוד העמלקי:

(יג) ויאמר לו דוד למי אתה ואי מזה אתה ויאמר נער מצרי אנכי עבד לאיש עמלקי ועזבני אדני כי חליתי היום שלשה: (יד) אנהנו פשטנו נגב הכרתי ועל אשר ליהודה ועל נגב כלב ואת צקלג שרפנו באש: (טו) ויאמר אליו דוד התודני אל הגדוד הזה ויאמר השבעה לי בא-להים אם תמיתני ואם תסגירני ביד אדני⁷ ואורדך אל הגדוד הזה:⁸ (טז) וירדהו⁹ והנה נטשים על פני כל הארץ אכלים ושתים וחגגים

הגדוד העמלקי ומציאת הנער המצרי (פס' יא-כ). על הקשר שבין שני הסיפורים, שהביא ליצירת מסגרת זו, נעמוד להלן. תחילה נדון בפס' ט-י, היוצרים מצג לאירוע המרכזי, המתואר בהמשך הפרק:

(ט) וילך דוד הוא ושש מאות איש אשר אתו ויבאו עד נחל הבשור והנותרים עמדו: (י) וירדף דוד הוא וארבע מאות איש ויעמדו מאתיים איש אשר פגרו מעבר את נחל הבשור:

נראה שחלוקת אנשי דוד לשתי קבוצות – קבוצה בת ארבע מאות איש, שהצטרפה אל דוד למרדף, וקבוצה בת מאתיים איש, שנותרה מאחור – אינה מקרית. כבר בהיקבץ אנשי דוד אליו ניתן היה להבחין בשתי קבוצות: הגרעין הראשוני מנה ארבע מאות איש – "ויתקבצו אליו כל איש מצוק וכל איש אשר לו נשא וכל איש מר נפש ויהי עליהם לשר ויהיו עמו כארבע מאות איש" (כ"ב, ב); ומאתיים נוספו עליהם מאוחר יותר – "ויקם דוד ואנשיו קשש מאות איש ויצאו מקעלה ויתהלכו באשר יתהלכו" (כ"ג, א). גם בפרשת נבל הכרמלי מצאנו את החלוקה הזאת: "ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש את חרבו ויחגרו איש את חרבו ויחגרו גם דוד את חרבו ויעלו אחרי דוד כארבע מאות איש ומאתיים ישבו על הכלים" (כ"ה, ג); וכבר עמדנו (שיעור 42 הערה 3) על כך, שיייתכן שארבע מאות האנשים שעלו אחרי דוד היו אותם ארבע מאות איש של הגרעין המקורי, והמאתיים שישבו על הכלים הם אלו שהצטרפו מאוחר יותר, והיו תוספת שלא הייתה מגובשת דייה עם הקבוצה המקורית. ממילא ניתן לומר, שגם ארבע המאות שהלכו עם דוד כאן הם ארבע מאות אנשי הגרעין הראשוני, בעוד שהמאתיים הנוספים, הם הם שנותרו באגף האפסנאות גם בעלייה על נבל.⁵

לאור זאת נוכל להבין את המתח שהתגלע בהמשך הסיפור בין שתי הקבוצות: לא היה זה אירוע נקודתי, אלא חלק ממסכת שלמה של מתיחות בין שתי קבוצות במחנהו דוד – מתיחות שעל משמעותה נעמוד בהמשך.

ג. ויעזבני אדני כי חליתי

ישועת דוד באה בעזרת מאורע מיוחד:

(יא) וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקהו מים: (יב) ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות: (יג) ויאמר לו דוד למי אתה ואי מזה אתה ויאמר נער מצרי אנכי עבד לאיש עמלקי ויעזבני אדני כי חליתי היום שלשה: (יד) אנהנו פשטנו נגב הכרתי ועל אשר ליהודה ועל נגב כלב ואת צקלג שרפנו באש:

6 גם במקרים אחרים במקרא מוזכר הצירוף "איש מצרי" בהקשר שלילי: "ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל" (ויקרא כ"ד, י-יא); "ובנהו בן הוידע... הנה את איש מצרי איש מראה וביד המצרי חנית וירד אליו בשבט ויגזל את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו" (שם"ב כ"ג, כ-כא).

7 חששו של העבד מהסגרתו לאדונו נובע מן החובה החברתית המוכרת בעולם הקדום להסגיר עבד אל אדוניו, חובה שחוקי המזרח הקדמון עיגנוה בקנס (ובחוקי חמורבי אפילו בעונש מוות!) שהוטל על מי שלא עשה כן (עיין אנציקלופדיה מקראית, ערך: עבד). דוגמה להלשנה על עבדים נמלטים מצויה גם במקרא, עיין מל"א ב', לט-מ. כל זאת, כמובן, בניגוד מוחלט לאיסור התורה: "לא תסגיר עבד אל אדניו אשר יצאל אליך מעם אדניו. עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו" (דברים כ"ג, טז-יז).

8 מסתבר שהנער הכיר את מקומות החנייה הקבועים של הגדוד.

9 המקרא איננו מזכיר שדוד באמת נשבע לנער המצרי – כנראה משום שלדוד לא הייתה ממילא כל כוונה להסגיר אותו, והמקרא העדיף שלא לציון שבועה מיותרת של דוד.

5 ייתכן, כמובן, שאין קשר בין הקבוצות, ובכל פעם מדובר באנשים שונים. אלא שאם באמת אין אלו שתי קבוצות קבועות, קשה להבין מה ראה המקרא לציון חלוקה זו.

שהכריזו אנשיו, אלא הוא "אשר נתן ה' לנו", ועל כן יש לנהוג בו בדרך ישרה והגונה. גדולתו של דוד היא גם ביכולתו להשכיח שלום במחנהו: אמנם הוא נוזף באנשי הבלייעל שעינם הייתה צרה במפגרים, אך בד בבד הוא פונה אליהם בלשון "אחי", וכך מעניק להם תחושת שייכות, המנטרלת את רגשות הגאווה שלהם.

בנקודה זו נוצר הקשר בין סיפור המסגרת לבין הסיפור הפנימי של הקרב עם העמלקי. עמלק צוין כמי שמתייחס בחוסר מוסריות כלפי המפגרים והנחשלים. דוד מציג נורמה מוסרית הפוכה לחלוטין: דאגה לשלוםם ולכבודם של החלשים, מתוך ידיעה ברורה, שדווקא נורמות מוסריות ראויות הן שעומדות בבסיס ההצלחה – "את אשר נתן ה' לנו וישמר אתנו ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו".¹²

ה. אפילוג

בסיום הפרק מובאת רשימת הערים אליהן שלח דוד משלל האויב,¹³ ובכך קיים את ציווי התורה לחלק את השלל בין היוצאים למלחמה ובין העם (עיין במדבר ל"א, כז). רשימה זו כתובה על פי המסורה בצורה של שירה, כדרך שנכתבו שירות ניצחון נוספות:¹⁴

(כו) ויבא דוד אל צקלג וישלח מהשלל לזקני יהודה לרעהו לאמר הנה לכם ברכה משלל איבי ה': (כז) לאשר בבית אל¹⁵ ולאשר ברמות נגב ולאשר ביתר: (כח) ולאשר בערער ולאשר בשפמות ולאשר באשתמע: (כט) ולאשר ברכל ולאשר בערי הירחמאלי ולאשר בערי הקיני: (ל) ולאשר בחרמה ולאשר בבור עשן ולאשר בעתד: (לא) ולאשר בחברון ולכל המקמות אשר התהלך שם דוד הוא ואנשיו:

מן הראוי לתת את הדעת על סופה של הרשימה: בחברון. גם כאן, כמו ברשימות אחרות במקרא,¹⁶ אחרון אחרון חביב: דוד עושה צעד נוסף בדרך לכינון המלוכה בחברון.

 • כל הזכויות שמורות לישיבת הר עציון ולרב אמנון בזק, תשס"ח
 • עורך: בעז קלוש
 • *****

12 מעניין פירושו של רלב"ג, שדווקא המאיתיים שפיגרו היו אלו שמצאו את האיש המצרי והביאוהו אל דוד. אף שפירושו קשה מבחינה מעשית, הוא מדגיש מבחינה רעיונית את תרומתם של אלו המפגרים במלחמה.

13 בניגוד לשאול בפרק ט"ו, דוד אינו נענש כאן על הלקיחה משלל עמלק. מסתבר, שלקיחת השלל נאסרה דווקא במלחמה שעניינה למחות את זכר עמלק, וכפי שביארנו שם בהרחבה (שיעור 28) – בניגוד למלחמה בסיפורנו, שלא הייתה מלחמה רשמית בין ישראל לעמלק, כי אם קרב להצלת מחנהו של דוד.

14 ראה: יהושע י"ב, ט-כד; שם"א ו', יז; אסתר ט', ז-ט.

15 מובן שביית אל זו, המצוינת כאן בתוך רשימה של ערים בדרום יהודה, אינה בית אל הידועה שבנחלת בנימין. ויש המזהים אותה עם העיר בתול הנזכרת ביהושע י"ט, ד (בתואל בדה"א ד', ל).

16 ראה, למשל, רשימת בני נחור, המסתיימת ברבקה (בראשית כ"ב, כ-כג, וברש"י שם, כג).

בכל השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים ומארץ יהודה: (יז) ויבא דוד מהנשף ועד הערב למחרתם¹⁰ ולא נמלט מהם איש כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים וינסו: (יח) ויצל דוד את כל אשר לקחו עמלק ואת שתי נשיו הציל דוד: (יט) ולא נעדר להם מן הקטן ועד הגדול ועד בנים ובנות ומשלל ועד כל אשר לקחו להם הכל השיב דוד:

נמצא אפוא, שהמעשה הלא-מוסרי שעשו העמלקים חרץ את גורלם, ומעשה החסד של דוד ואנשיו זיכה אותם בהשבת המצב על כנו.

ד. החוק

סיפור המלחמה לא תם, והמשכו מבליט עוד יותר את הפער שבין דוד לבין עמלק:

(כ) ויקח דוד את כל הצאן והבקר ונהגו לפני המקנה ההוא ויאמרו זה שלל דוד: (כא) ויבא דוד אל מאתים האנשים אשר פגרו מלכת אחרי דוד וישיבם בנחל הבשור ויצאו לקראת דוד ולקראת העם אשר אתו ויגש דוד את העם וישאל להם לשלום: (כב) ויען כל איש רע ובליעל מהאנשים אשר הלכו עם דוד ויאמרו יען אשר לא הלכו עמי לא נתן להם מהשלל אשר הצלנו כי אם איש את אשתו ואת בנו וינהגו וילכו: (כג) ויאמר דוד לא תעשו כן אחי את אשר נתן ה' לנו וישמר אתנו ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו: (כד) ומי ישמע לכם לדבר הזה כי כחלק הירד במלחמה וכחלק הישב על הכלים יחדו יחלקו: (כה) ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה לחק ולמשפט לישראל עד היום הזה:¹¹

מצב רוחם של אנשי דוד משתנה מן הקצה אל הקצה, וכעת הם מהללים ומשבחים את דוד: "זה שלל דוד!". ואולם, תפיסה זו היא בעייתית, ובעקבותיה בא העימות עליו רמזנו קודם. דוד מתייחס בצורה מכובדת וראויה לאנשים שנותרו מאחור: הוא שואל לשלוםם, ועומד על זכותם לקבל מן השלל. אין הוא רואה אותם כאנשים "אשר פגרו מלכת", אלא כ"יושבים על הכלים", קרי: כשומרים, הנדרשים בכל מערכה. טענתו המרכזית היא שהשלל אינו "שלל דוד", כפי

10 רש"י רואה במילה זו רמז לפרשת עמלק שבתורה: "למודים הם עמלקים ללקות ביום מחר, כמו שנאמר 'מחר אנכי נצב' (שמות י"ז, ט)". רד"ק מפרש ש"נשף" מובנו ערב, ו"למחרתם" משמעו – למחרת שני הערבים; והוא מביא גם את פירוש חז"ל, ש"נשף" יכול להיות גם סוף הלילה, ואם כן, הכוונה לזמן שבין הזריחה לשקיעה. אכן, למילה "נשף" יש משמעות כפולה: תחילת הלילה (עיין, למשל, ישעיהו ה', יא; משלי ז', ט) או סופו (עיין תהילים ק"ט, קמז; איוב ז', ד). רד"ק מקשה על חז"ל, שלפי פירושה אין מובנת המילה "למחרתם"; אך אפשר שזהו שם תואר (כמו "יומם", "שלשום", "צהריים", "ריקם" וכדומה), שאינו מבטא בהכרח לשון רבים.

11 כבר עמדנו בעבר (פרק כ"ז, שיעור 52) על כך שהצירוף "עד היום הזה" מבטא, לפי פשוטו, את העובדה שהפסוק נכתב זמן רב לאחר המאורעות. ומפתיע למדיי פירושו של מצודת דוד כאן: "רוצה לומר: עד הזמן שגלו ישראל ולא נתעסקו עוד במלחמה"; לפי דבריו, הפסוק נכתב בתקופה מאוחרת מאוד – לאחר "שגלו ישראל"!

* בית המדרש הווירטואלי שליד ישיבת הר עציון *
* האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm> *
* האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
* *
* משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
* דואל: office@etzion.org.il *
*